

tri in smučči

in nepredvidljiv.

Kljub svoji odljudnosti je Mircea Dinescu v petnajstih letih na svojem posestvu vzpostavil živahno kulturno središče, bogu za hrbotom, to že, Cetate je daleč od vsakršnih lepih cest, trgovin, internetov in zdravnikov (v vasi imajo samo eno poklicno zdravniško psihiatrinjo). Cetate je daleč celo za tiste, ki so v Romuniji doma, a tukaj se vsak večer srečujejo misleci, pesniki, pisatelji, igralci, slikarji, posestvo je polno fasciniranih kiparskih skulptur na prostem, stene so polne slik, knjig in gramofonov, v predverju stoji koncertni klavir, ob njem pa ruski samovar in glineni vrči.

Ko je Mircea Dinescu prvič videl Cetate, je bil na trajektu, ki ga je po Donavi peljal v majhen kraj Maglav. Mircea Dinescu je bil takrat na romanju v sveti kraj, kajti v Maglavu se je leta 1939 zgodil čudež in od takrat je kraj blagoslovljen. Vsi v kulturni luki Cetate se radi šalijo, da je v čudež pri Maglavu treba verjeti, saj je navsezadnje tudi njim prinesel božji dar, Mircea Dinescu ne bi nikoli postal veleposestnik, če tistega dne ne bi romal po Donavi.

Zatorej, zatorej povem vam, Maglav it je treba obiskati. Treba se je strpati v majhen kombi in se prepustiti vodniškimi spretnostim lokalnih pripovedovalcev zgodb (pri tem so Romuni neprekosljivi, kako temačni so njihovi pogledi, kako drakulske so njihove povedi), treba se je stokrat pretresti ob luknjah v cesti, med klapami potepuških psov in konjskimi vpregami, med izsušenimi travniki in romskimi naselji, treba je zaviti v mirni drevesni gaj, kjer se za visoko ograjo skriva beli samostan, vrhunski dosežek arhitekturne bizarnosti, si-

jajni primerek cerkvenega smisla za humor, treba je vstopiti v cerkev, ki je že petnajst let nedokončana, cerkev, zgrajena iz cementa, s plastičnimi oboki in z ornamentami iz stiropora, treba je tam prižgati majhno svečko pod napol končanimi freskami in zmoliti en očenaš, očenaš za čudeže.

Kajti tukaj je leta 1939 mladi pastirček Petrache Lupu, zaostal v umskem razvoju in popolnoma nem, da ni v življenju spregovoril niti ene besede, na osamljenem rečnem bregu v Maglavu srečal sivega moža z dolgo belo brado. "Kdo si?" je vprašal sivi mož in pastirček mu je odgovoril. "Pojdi nazaj v vas in ljudem povej, da jih čakajo hudi časi".

In tako je pastirček Petrache Lupu, zaostal v umskem razvoju in popolnoma nem, da v življenju ni spregovoril niti ene besede, odšel v vas in začel pridigati o ljubezni in veri. Tako je blestel in briljiral, da je prekašal celo župnika. Kar naenkrat je znal na pamet vse evangelije in božje besede, poznal je molitve in govoril je modro. Svojim zaprepadenim sovaščanom je po pravici povedal, da je na odročnem rečnem bregu srečal sivega moža, ki mu je odvezal možgane in jezik, in sovaščani so rekli, da tu sploh ni debate, tu sploh ni dvoma, sivi mož je bil zagotovo, povsem zagotovo bog.

A ker prave inštanče ne hodijo kar tako k ljudem, to vsi vemo, še nihče zares pomemben ni zares stopil do ubogega pastirčka in mu nekaj nesebično dal (kaj šele, da bi mu dal pamet in besedo). Zaradi tega vsem znanega dejstva je uradna cerkev zgodbo o pastirčku Petrache Lupu ves ta dolgi čas od leta 1939 zanikala. Prave inštanče namreč vejo, kako se druge prave inštanče obnašajo v vsakodnevnom življenju. In tako je samostan v mestu Maglav skupaj s svojo bizarno cerkvijo sredi devetdesetih let 20. stoletja zrasel malo tako, napol ilegalno, napol z žegnomo lokalnih župnikov. Zaradi tega dejstva imajo avtorji poslikav v cerkvi zelo veliko težavo: ne vejo, čigavo sliko naj narišejo na največjo steno nad vvhodom. Naj bo to slika Petrache

Kdo si? je vprašal sivi mož in pastirček mu je odgovoril: Pojdi nazaj v vas in ljudem povej, da jih čakajo hudi časi

Lupuja? Naj bo patriarhova slika? Ali naj bo slika predsednika fuzbalskega kluba Steaaoa Bucurest, Gigi Becali, ki je za gradnjo cerkve prispeval največ denarja?

Do nadaljnjega bo tako tista stena v cerkvi prazna. Dokler se ne zgodi kakšen novi čudež, ki bo poenotil vse inštanče tega sveta.

Čudeži: podvodni otok

Jaz, ki se že več kot teden dni bolj kot z vsem drugim ubadam s svojim trevesjem in jetri, začnem verjeti, da bom za resnični čudež (ozdravitev) morala čim prej zapustiti odročno kulturno luko Cetate in poiskati kakšen kraj z malo manj čudeži, a z malo več z dravili. Ne morem torej skriti svojega navdušenja, ko karavana Literature in Flux vendarle krene naprej, navzgor, proti toku reke Donave, skozi železna vrata. Pri velikanski vodni elektrarni Djerdap, ki je obenem tudi mejni prehod med Romunijo in Srbijo, se zazrem v ogromno akumulacijsko jezero in pomislím, kako bi bilo, če bi zdaj, bolna, kot pač sem, slabotna, kot sem posledično tudi, vendarle zmogla toliko energije in šla na eno rundo z ribiči.

Tam spodaj, 40 metrov pod gladino akumulacijskega jezera, namreč tiho biva nekdanji mogočni otok Ada Kaleh. Otok, ki so ga leta 1969, ko so začeli graditi elektrarno in akumulacijsko jezero, preprosto izselili in ga potopili. Na tem otoku, ki je bil v nekih delih zgodovine ključen za obstoj današnje Srbije, Romunije in tudi Turčije, se je nekoč bočila imenitna turška trdnjava, v njenih obzidjih in malih uličicah pa so vse do leta 1969 živeli ljudje vseh narodnosti in etnij, Turki, Romuni, Bolgari, Srbi. To je bil poseben otok s posebnim življenjem, trije dokumentarni filmi, ki smo jih

v Cetate videli o otoku Ada Kaleh, so bili polni oleandrov, rož, turškega sladkorja in kave, domačih obrtnikov, spretnih rok, mirnih dni. Otok je bil popolnoma samozadosten, ljudje so si znali pridelati vse, kar so potrebovali za življenje, turisti pa so jim nosili priboljške in dober denar. Vse to, vsi ti ljudje, njihove obrti, njihova polja, vrtovi, rože, kave, sladkorji, peciva, kape, čevlji, kovani denar in mogočno obzidje trdnjave so konec leta 1969 pokončali, vode akumulacijskega jezera so narasle in danes otoka ni več, je potopljen.

In jaz, bolna in slabotna, skušam videti 40 metrov pod vodo in zagledati otok, kjer je nekoč za kratek čas živel tudi Hans Cristian Andersen (pravzaprav je moral ostati tam zaradi bolezni, v karanteni, ko je potoval iz Turčije na Dansko, hm, karantena bi tudi meni v teh dnevih prav prišla ...), res je bizarno gledati cesto, ki te čez jez elektrarne pelje iz Romunije v Srbijo, na desni strani imaš jezero, ki je v tvoji nadmorski višini, na levi strani pa vidiš, kako je reka nekje daleč spodaj, vsaj petdeset metrov nižje kot jezero, ki bi morala biti ista reka, ki je ista reka: Donava. Zaveš se, kako čudna so pota človeka, kar tako dvigniti reko za petdeset metrov, potopiti en otok in njegove hiše z vrtovi, da bo imela država več elektrike.

Če bi čudeži res bili, če naj res verjamem v čudež pri Maglavu, če naj nemi govorijo, potem naj tukaj spregovorijo jesetri in smučči. Ko jih gremo naslednjič loviti, jih bomo vprašali, kako se imajo na potopljenem otoku. Mogoče pa se tam ob sobotah in praznikih dogajajo divje ribje zabave ob turški kavi in sladkorju, pa mi sploh ne vemo za njih, nikoli ne bomo izvedeli za njih, kaj pa mi konec koncev sploh vemo. ■

